

Rassenkeuze biologische frambozenteelt - de zoektocht naar kwalitatief plantgoed



Yves Hendrickx, Sam Neefs, Sarah Fonteyn, Sander Vangrunderbeek

Project: *Biologische frambozenteelt, geschikte rassen en biologische plantgoed*

Doelstelling: *Meer informatie krijgen over de mogelijkheden van verschillende frambozenrassen geteeld onder biologische omstandigheden. Dit om enerzijds de parameters te bepalen die een ras geschikt maken voor de biologische framboosproductie en anderzijds om de vermeerderaars van plantgoed te adviseren en ertoe aan te zetten de geschikte rassen biologisch te vermeerderen*

Organisatie: *Proefcentrum Pamel*

Periode: *april 2017—december 2018*

Door gebrek aan biologisch rassenonderzoek grijpt de biologische kleinfruitteeler momenteel naar gangbaar rassenonderzoek voor zijn plantgoedkeuze. Het telen van framboos onder biologische omstandigheden is echter moeilijk te vergelijken. De groei en ziektegevoeligheid zijn verschillend onder organische bemesting en biologische bestrijding.

In dit onderzoek werden interessante beschikbare rassen met elkaar vergeleken en beoordeeld op kenmerken die door kleinfruitteelers als belangrijk worden beschouwd.

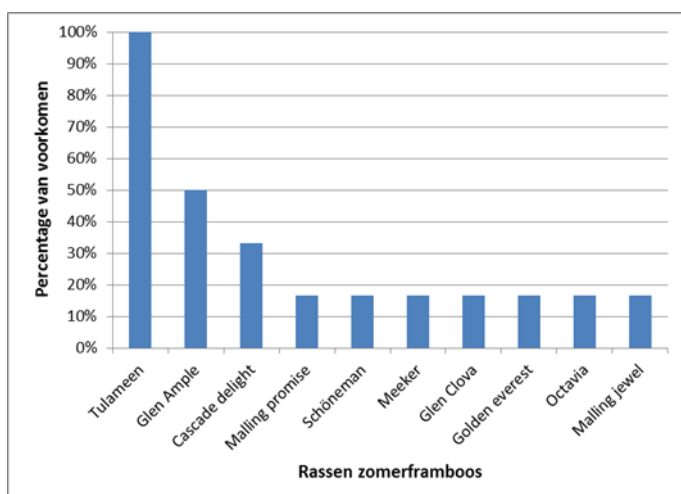
Aanbod biologisch plantmateriaal

Al snel werd duidelijk dat er zo goed als geen biologisch plantmateriaal beschikbaar is op de markt. Als compensatie op deze schaarste is het momenteel toegelaten om gangbare naakte wortel long canes aan te kopen, mits ontheffing wordt aangevraagd bij de controleorganisatie van het bedrijf. De meeste gangbare planten worden verkocht in (pers)pot. Ze zijn chemisch bemest en behandeld of aangegoten met gewasbeschermingsmiddelen.

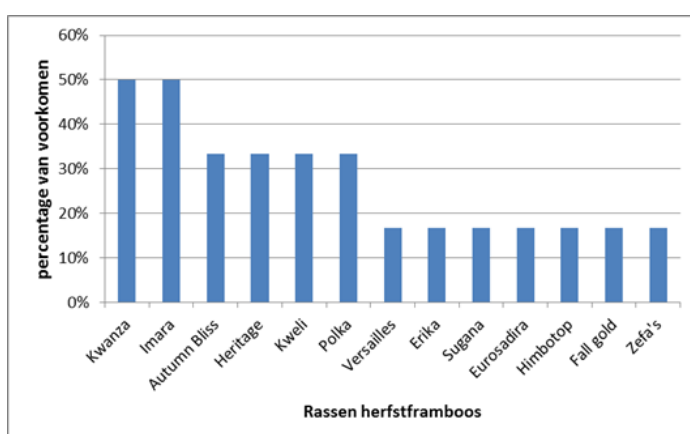
Hiervoor kan geen ontheffingen meer worden aangevraagd, waardoor biotelers verplicht zijn om met naakte wortel longcanes te werken.

Rassen zomerframboos en herfstframboos

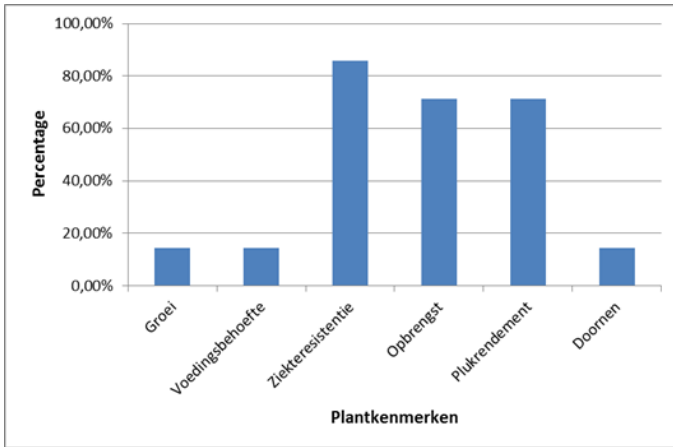
Om een beter zicht te krijgen op de huidige situatie van biologische kleinfruitbedrijven werd een bevestiging georganiseerd. Deze resulteerde in een opvallend feit waarbij alle bevestigde telers het ras Tulameen hadden aangeplant. Verder kwam Glen Ample nog op de helft van de bedrijven voor. Alle andere rassen die werden aangetroffen kwamen niet wijdverspreid voor, eerder sporadisch (grafiek 1). De meest aangeplante rassen herfstframboos waren Kwanza en Imara. Deze rassen werden gekweekt op 50% van de bedrijven. Daarnaast werd Polka, Autumn Bliss, Kweli en Heritage nog op een derde van de bedrijven aangetroffen (Grafiek 2). Algemeen kan gesteld worden dat biologische kleinfruit bedrijven een grote diversiteit in frambozen rassen vertonen.



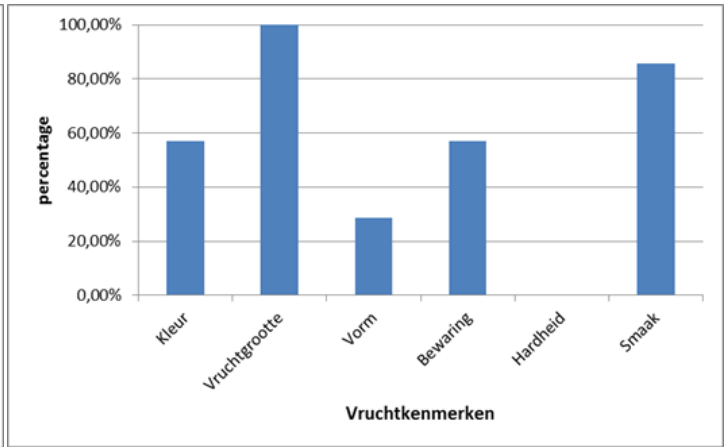
Grafiek 1: Rassen zomerframboos op ondervraagde bedrijven



Grafiek 2: Rassen herfstframboos op ondervraagde bedrijven



Grafiek 3: Welke plantkenmerken vinden telers belangrijk



Grafiek 4: Welke vruchtkenmerken vinden telers belangrijk

Belangrijke plant- en vruchtkenmerken

Plantkenmerken die door telers als belangrijk werden beschouwd zijn ziekteresistentie, opbrengst en plukrendement (grafiek 3). De parameters groei (aantal scheuten en scheutlengte), voedingsbehoefte en doornen werden duidelijk als minder belangrijk aanzien.

Vruchtgrootte en smaak zijn volgens telers de belangrijke vruchtkenmerken (Grafiek 4). Alle telers wensten grote vruchten. Voor ideale vruchtkleur ging de voorkeur uit van lichtrood tot donkerrood (afhankelijk van de teler). Ook bewaringscapaciteit werd als belangrijk aanzien. Weinig belang ging naar vorm en hardheid van de vrucht. Telers die de vorm wel belangrijk vonden verkozen kegelvormige vruchten boven ronde vruchten.

Beoordelingsparameters frambozenrassen

Een aantal van de rassen die telers vaak aanplanten werden gebruikt in de proef. Voor sommige rassen werd hetzelfde ras bij twee verschillende vermeerderders gehaald. Zo kon worden nagegaan of de origine van de planten een invloed heeft.

Tijdens het onderzoek werden de rassen beoordeeld op volgende kenmerken:

- Ziekte resistentie
- Opbrengst (productiviteit kg/ lopende meter)
- Vruchtgrootte
- Smaak

Gebruikte rassen

In totaal werden 3 rassen zomerframboos (Glen Fyne, Glen Ample (Figuur 1) en Tulameen) en 2 rassen herfstframboos (Paris en nummer veredelaar) uitgetest. Al deze rassen werden als gangbare naakte wortel long canes aangekocht en in het voorjaar aangeplant.

Proef onder bescherming en on farm

De proefopzet werd uitgevoerd onder bescherming op Proefcentrum Pamel en in open veld op een on farm locatie. Op de externe locatie werd vooral gelet op de groei van de frambozen en de bevindingen van bedrijfsleider en klanten.



Figuur 1: Rubus idaeus 'Glen Ample'



Figuur 2: On farm aanplant van naakte wortel long canes

Tabel 1: Overzicht scores van alle belangrijke parameters per ras (Proefcentrum Pamel)

	Ziekte resistentie	Opbrengst	Plukrendement/ vruchtgrootte	Smaak	Algemeen vruchtbeoordeling
Glen Fyne Genson	-	-	-	+/-	+/-
Glen Fyne Walpole	-	-	-	+/-	+/-
Paris Marionnet	+	+/-	+/-	-	-
Nummer Veredelaar	-	+/-	+/-	-	-
Tulameen Eigen	+	+/-	+/-	+/-	+/-
Tulameen Genson	+	+/-	+/-	+	+
Glen Ample Vissers	+	+/-	+	+	+
Glen Ample Genson	+	+/-	+	+/-	+

Glen Ample als beste beoordeeld

De resultaten van de verschillende parameters werden tegen elkaar afgewogen (Tabel 1). Voor ziekte resistentie werd gekeken naar uitval door wortelziekte (-) of geen uitval (+), verder werden geen grote problemen vastgesteld. Bij opbrengst werd nergens een + gegeven omdat de resultaten in vergelijking met de vroeger gebruikte gangbare pot long canes enorm tegenvielen.

Rekening houdend met de eigenschappen die telers belangrijk vinden kwam Glen Ample Vissers er als beste uit, direct gevolgd door Glen Ample Genson (iets minder van smaak). Tulameen Genson kon algemeen gesproken ook nog als goed worden beoordeeld (iets kleinere vruchten). Glen Fyne en de beide herfstframbozen kwamen minder goed uit de proef. Glen Ample (beide origines) scoorde ook vrij goed op andere parameters die door de teler als minder belangrijk werden beschouwd (plantengroei). Enkel de Brix-waarde van dit ras was lager dan de waarde gemeten bij andere rassen, al had deze lagere Brix-waarde geen effect op de smaak.

Divers plantmateriaal resulteert in risico spreiding

Resultaten verkregen uit dit onderzoek gelden enkel voor deze specifieke plantloten die gebruikt werden tijdens de proefaanplant. In vroegere studies werd aangetoond dat planten afkomstig van een vermeerderaar soms goed zijn en soms wat uitval vertonen. De kwaliteit kan van jaar tot jaar verschillen en van levering tot levering. Dit toont aan dat het belangrijk is om aan risico spreiding te doen en niet al het plantmateriaal, voor grotere aanplanten, bij 1 leverancier te kopen. Zo zal het risico op extreem veel uitval worden verkleint.

Wortelziekten veroorzaken uitval

Bij een aantal rassen was er in het eerste jaar erg veel uitval door wortelziekten. Deze uitval wordt veroorzaakt door frigo bewaring tijdens de winter (verhoogt gevoeligheid voor wortelziekten) en het laat uitplanten van de long canes in het voorjaar.

Omdat de long canes in het eerste jaar 8 tot 11 weken na aanplant al vruchten droegen kon de wortel tijdens de zomer niet voldoende ontwikkelen.

Weinig nieuwe scheuten

Door deze geringe wortelopslag werden heel weinig nieuwe scheuten gevormd, waardoor de oogst in het 2e jaar nog lager was. Pas aan het eind van het 2e jaar waren er voor sommige rassen voldoende sterk ontwikkelde nieuwe scheuten zichtbaar, wat deed vermoeden dat de oogst in het 3e jaar terug zou meevallen. Bij andere rassen, die in het eerste jaar veel uitval vertoonden, is de opkomst van nieuwe scheuten in het 2e jaar erg gering. Wat deed vermoeden dat voor deze rassen de oogst in het 3e jaar ook zal tegenvallen.

Resultaten afhankelijk van locatie

De resultaten in dit onderzoek zijn enkel van toepassing voor teelten onder bescherming en op leem grond. Er was al een duidelijk verschil tussen proefopzet op de on farm locatie en deze op Proefcentrum Pamel. Glen Fyne vertoonde een betere groei en werd geapprecieerd op vlak van smaak terwijl deze in Pamel maar als middelmatig uitkwam.

Met deze bedenkingen in gedachten kan gezegd worden dat volgens de omstandigheden waarop het onderzoek werd uitgevoerd, Glen Ample als beste ras uit de bus kwam. De geteste rassen herfstframboos vielen allebei wat tegen. Er kan gesteld worden dat in ons klimaat beide rassen te laat rijpen, zeker in open veld.

Lage kwaliteit met naakte wortel

Als algemene kanttekening bij dit onderzoek blijkt dat werken met gangbare naakte wortel long canes (Figuur 3) in het algemeen niet zo een goede zaak is voor de biologische frambozen sector. Het is de enige vorm van plantgoed die momenteel in beperkte hoeveelheden op de markt te koop is en in een biologisch teeltsysteem kan gebruikt worden, na aanvraag van ontheffing.

Tulameen gangbare pot vs. gangbare naakte wortel

In 2015 werden er op Proefcentrum Pamel proeven met Tulameen uitgevoerd. In deze periode mochten er nog gangbare potten worden gebruikt. De opbrengst lag met 0.47kg per plant 88% hoger dan de nieuw aangeplante naakte wortel long canes in 2017 (0.25 kg per plant) en 123% hoger dan dezelfde naakte wortel long canes een jaar later in 2018 (0.21 kg/plant). Deze cijfers tonen aan dat gedurende de eerste twee jaar na aanplant van een gangbare naakte wortel long canes, de opbrengsten erg kunnen tegenvallen. Dit benadrukt nog eens de noodzaak aan kwaliteitsvol biologische long canes.



Figuur 3: Naakte wortel long canes

Gebrek aan kwalitatieve biologische long canes

De sector heeft nood aan kwalitatieve biologische long canes waar geen ontheffing voor moet worden aangevraagd. Dit plantgoed zou meer moeten opbrengen en minder ziekte gevoelig zijn dan de huidige naakte wortel long canes. Om deze hypothese uit te testen werd in de CCBT-projectoproep 2019-2020 een projectvoorstel ingediend hoe biologische long canes frambozen opkweken. Met dit project willen we onderzoeken of het mogelijk is om hoogwaardige biologische long canes op te kweken.

Geef uw mening over dit project:

Klik HIER!

Contactpersonen: Sam Neefs, Proefcentrum Pamel

Tel: 054 32 08 46

E-mail: sam.neefs@vlaamsbrabant.be

Website: www.vlaamsbrabant.be/ppk

Facebook: [Pamelonline](https://www.facebook.com/Pamelonline)

Het uitgebreide eindrapport kan opgevraagd worden via info@ccbt.be